

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NARAVNE VIRE IN PROSTOR

DIREKCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VODE

Mariborska cesta 88, 3000 Celje

T: 01 478 31 00
F: 01 478 31 99
E: gp.drsv@gov.si
www.dv.gov.si

PRILOGA 7

Usmeritve za preprečevanje širjenja invazivnih tujerodnih vrst rastlin med izvajanjem gradbenih del na vodnih in priobalnih zemljiščih

Ljubljana, julij 2024

I. Izhodišča za pripravo usmeritev

V Sloveniji nimamo izdelanih predpisov, ki bi celovito urejali problematiko rastlinskih invazivnih tujerodnih vrst (v nadaljevanju: ITV) z vidika vplivov in ukrepov za preprečevanje in omejevanje širjenja teh vrst. Zaenkrat ravnanje z ITV nepopolno urejajo predpisi z različnih področij:

- a) Vode:
  - Zakon o vodah (Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdrl-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15, 65/20, 35/23 – odl. US in 78/23 – ZUNPEOVE)
  - Uredba o načrtih upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja (Uradni list RS, št. 67/16 in 107/23);
  - Načrta upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja za obdobje 2023–2027 (NUV III)
- b) Narava:
  - Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP in 18/23 – ZDU-1O);
  - Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18);
  - Uredba o ravnanju in načinih varstva pri trgovini z živalskimi in rastlinskimi vrstami (Ur. l. RS 39/08, 106/10, 78/12 in 58/17);
  - Uredba o Krajinskem parku Ljubljansko barje (Ur. l. RS, št. 112/08, 46/14 – ZON-C in 75/22)
- c) Varstvo rastlin:
  - Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin (ZZVR-1, Ur. list RS, št. 62/07, 36/10, 40/14 – ZIN-B in 21/18 – ZNOrg);
  - Odredba o ukrepih za zatiranje škodljivih rastlin iz rodu Ambrosia (Uradni list RS, št. 63/2010)
- d) Ribištvo:
  - Zakon o sladkovodnem ribištvu (Uradni list RS 61/2006);
- e) Lovstvo:
  - Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20, 97/20 – popr., 44/22 in 158/22);
  - Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob (NPB št. 1) (Ur. l. RS 101/2004, 81/14)
- f) Gozdarstvo:
  - Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS, 77/16 in 78/23 – ZUNPEOVE);
  - Pravilnik o varstvu gozdov (Uradni list RS 114/09, 31/16, 52/22 in 125/22 – popr.)

Razširjanje ITV na območju vodnih in obvodnih zemljišč, predvsem vzdolž vodotokov je pogojeno z naravno dinamiko vodotokov in človekovimi posegi v obvodni prostor. Temeljni ukrepi Načrta upravljanja voda za obdobje 2023-2027 (na področju bioloških obremenitev izhajajo zlasti iz zakona, ki ureja ohranjanje narave in zakona, ki ureja sladkovodno ribištvo. Številne mednarodne konvencije zavezujejo Republiko Slovenijo, da preprečuje vnašanje in nadzoruje ali izkoreninja tiste tujerodne vrste, ki ogrožajo ekosisteme, habitate ali vrste. Gre za pravno zavezujoče pogodbe, na podlagi katerih so države dolžne zagotoviti izvajanje določil in sklepov na nacionalni ravni. Konvencija o biološki raznovrstnosti (UN, Convention on Biological diversity), ki jo je Slovenija ratificirala z Zakonom o ratifikaciji Konvencije o biološki raznovrstnosti leta 1996 (Uradni

list RS – mednarodne pogodbe št. 7/96 z dne 7.6.1996), obravnava tujerodne vrste najbolj celovito. V skladu z 8. členom morajo države podpisnice, preprečiti, nadzorovati ali odstraniti tiste tujerodne vrste, ki *ogrožajo ekosisteme, habitate in vrste, obnavljati načete ekosisteme, spodbujati okolju prijazen razvoj in sprejeti ukrepe za ohranitev biološke raznovrstnosti*. Ob grožnji občutnega zmanjšanja ali izgube biološke raznovrstnosti, pomanjkanje popolne znanstvene zanesljivosti ne bi smelo biti razlog za odlaganje ukrepov, s katerimi se je možno izogniti tej grožnji. Drugi mehanizmi (npr. Bernska, Ramsarska, Bonnska konvencija) obravnavajo le nekatere vidike tujerodnih vrst ali le določene skupine organizmov.

V NUV 2023-2027 je opredeljen temeljni ukrep BI1.1a – Ukrepi za preprečevanje in zmanjševanje vnosa ter širjenja tujerodnih vodnih vrst. Izvajati se morajo ukrepi za preprečitev namernega ali nenamernega vnosa tujerodnih vrst v vodna telesa. Ukrep vključuje direktno odstranjevanje tujerodnih vodnih vrst (rib, rakov in ostalih vrst) in obvodnih vrst (npr. dresnik, ambrozija, žlezava nedotika) iz prioriternih vodnih teles, hitro odstranitev in obvladovanje vrst, ki so opredeljene kot invazivne tujerodne vrste, ki zadevajo Evropsko Unijo v skladu z Uredbo (EU) 1143/2014 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst ter na podlagi nacionalnih aktov ter določitev dodatnih lokacij za odstranjevanje.

V NUV 20123-2027 je temeljni ukrep tudi U3a – Vzdrževanje vodnih in priobalnih zemljišč. Skladno z drugo točko 80. člena Zakona o vodah (Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdri-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15, 65/20, 35/23 – odl. US in 78/23 – ZUNPEOVE) morajo biti posegi zaradi urejanja voda načrtovani in izvedeni tako, da bistveno ne poslabšajo lastnosti vodnega režima in bistveno ne porušijo naravnega ravnovesja vodnih in obvodnih ekosistemov. V sklopu teh ukrepov se lahko izvaja preventivne ukrepe za preprečevanje vnosa in širjenja dresnika pri posegih v vodna in priobalna zemljišča.

V prvi in drugi alineji 4. člena Pravilnika o vrstah in obsegu nalog obveznih državnih gospodarskih javnih služb urejanja voda (Uradni list RS, št. 57/06, 60/16, 82/0 – ZON-E in 91/20) se morajo naloge javne službe obratovanja vodne infrastrukture, namenjene ohranjanju in uravnavanju vodnih količin ter varstvu pred škodljivim delovanjem voda, izvajati tako, da se: v razmerah nizkih pretokov ohranja najboljše možno stanje voda ter obstoj vodnih in obvodnih ekosistemov, oskrba s pitno vodo ter izvajanje vodnih pravic, pri čemer ima oskrba s pitno vodo prednost; v razmerah velikih pretokov zagotavlja najboljše možno varstvo pred škodljivim delovanjem voda, predvsem na območjih poselitve ter pomembnejših objektih gospodarske infrastrukture. Pri izvedbi ukrepa se upoštevajo podrobnejše naravovarstvene usmeritve.

Preprečevanje širjenja tujerodnih rastlin se navezuje tudi na dopolnilni ukrep v NUV 2023-2027 za doseganje dobrega stanja oziroma dobrega potenciala voda DUDDS26 – Izvedba ukrepov za zmanjšanje negativnega vpliva rabe tal v obrežnem pasu na stanje voda. Z namenom izboljšanja ekološkega stanja voda je na vodnih telesih, kjer je prepoznana pomembna obremenitev zaradi spremenjene rabe tal v obrežnem pasu in se le ta zrcali tudi v zmernem, slabem ali zelo slabem stanju voda, treba izvesti ukrepe za zmanjšanje negativnega vpliva spremenjene rabe tal. Predviden ukrep je vzpostavitev naravnega značilnega obrežnega pasu, kar širjenje tujerodnih rastlinskih vrst otežuje.

Uredba o načinu izvajanja obveznih državnih gospodarskih javnih služb na področju urejanja voda in o koncesijah teh javnih služb (Uradni list RS, št. 109/10, 98/11, 102/12, 89/14 in 47/17) v 4.členu določa javno službo vzdrževanja vodnih in priobalnih zemljišč, razen nalog obvezne državne gospodarske javne službe vzdrževanja vodnih in priobalnih zemljišč morja.

Na ravni EU velja Uredba št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst (Uredba 1143/2014/EU), ki sicer vsebuje ukrepe za preprečitev vnosa nekaterih tujerodnih vrst oziroma, za vrste, ki so v EU že prisotne v naravi tudi ukrepe za omejitev njihovega širjenja. Evropska komisija je leta 2016 z izvedbenimi uredbami na podlagi kriterijev iz 4. člena Uredbe

1143/2014/EU in po opravljenih ocenah tveganja pripravila prvi seznam 37 invazivnih tujerodnih vrst (23 vrst živali in 14 vrst rastlin), ki zadevajo Unijo.

Nato je EU leta 2017, 2019 in 2022 seznam posodobila, nanj je dodala 12, 17 in kasneje še 22 vrst, tako je sedaj na seznamu skupaj 47 tujerodnih živali in 41 tujerodnih rastlin.

Države članice lahko pripravijo tudi nacionalne sezname invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo posamezno državo članico in uporabijo ukrepe, predvidene v Uredbi 1143/2014/EU, o tem pa morajo obvestiti komisijo in druge države članice v skladu z 12. členom Uredbe 1143/2014/EU. Za zdaj Slovenija takega seznama še ni pripravila. Poleg tega uredba določa tudi, da morajo države članice:

- Pripraviti in izvajati akcijske načrte o najpomembnejših poteh vnosa invazivnih tujerodnih vrst,
- Vzpostaviti sistem nadzora nad invazivnimi tujerodnimi vrstami, ki zadevajo Unijo,
- Ob pojavu vrst, ki zadevajo Unijo obvestilo o zgodnjem odkritju posredovati Komisiji in državam članicam,
- Odkrite vrste odstraniti v zgodnji fazi invazije, če to ni več mogoče pa preprečiti njihovo širjenje,
- Sodelovati in usklajevati delo pri izvajanju ukrepov z drugimi državami članicami.

II. Splošne usmeritve z vidika preprečevanja širjenja ITV

Z vidika preprečevanja širjenja ITV na območju vodnih in priobalnih je pomembno ozaveščanje javnosti o načinih širjenja ITV ter o negativnih vplivih, ki jih lahko povzročajo, ureditev zakonodaje (obvezno izvajanje ukrepov za preprečevanje širjenja ITV), zmanjšanje eutrofikacije voda, ind.

ITV potrebujejo za svojo naselitev t.i. prazen prostor. To pomeni, da je pri izvajanju kakršnih koli posegov v vodna in priobalna zemljišča primarnega pomena ohranjanje obstoječe zrele avtohtone drevesne in grmovne obrežne zarasti z vidika preprečevanja širjenja ITV. Na ta način bo onemogočena naselitev ITV na nove lokacije.

Pomembno je, da se že v fazi preučevanja možnih rešitev prednostno načrtujejo take, ki zahtevajo čim manjše posege v vodno in priobalno zemljišče (predvsem v obrežno zarast), in predvsem rešitve, ki po izvedbi ureditve zahtevajo čim manj vzdrževanja in s tem stalnega poseganja v vodna in priobalna zemljišča.

Ped poseganjem na območje brežin in strug vodotokov je treba reševati izvorni problem in ne le njegove posledice. V primeru zamuljevanja dna vodotoka zaradi spiranja zemljine s kmetijskih zemljišč se na primer kot ukrep prednostno prouči možnost in učinkovitost zasaditve mejic, živic in pasov obrežne vegetacije, ki preprečujejo oziroma zmanjšujejo spiranje zemljine; šele, če te ali druge primerljive rešitve niso izvedljive, se izvajajo posegi v strugo, npr. odstranjevanje nanosov zemljine.

Ministrstvo za naravne vire in prostor je na svoji spletni strani objavilo splošna priporočila za ravnanje z ITV (MNVP, 2023). Splošni priporočili, ki sta pomembni za preprečevanje širjenja ITV v vodarski praksi, sta:

- Zemlje in peska z območij, kjer so prisotne ITV, ne raznašajmo naokrog.
- Kadar zaradi gradnje ali zemeljskih del odstranimo naravno rastlinstvo, ga čim prej obnovimo z vrstami, ki so tu doma.

Ob posegih v prostor se z namenom preprečevanja vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst upošteva tudi splošne smernice, ki so podane v dokumentu Splošne naravovarstvene smernice za urejanje prostora (ZRSVN, 2021). V omenjenem dokumentu se priporoča, da se zemeljska dela omejijo na čim manjšo možno površino, morebitna zemljina naj se na delovišče ne vnaša od

drugod, stroji, ki se jih uporablja pri delu naj bodo predhodno očiščeni. Glede na priporočila iz omenjenega dokumenta, značilnosti ITV ter značilnosti vodnih in priobalnih zemljišč je za preprečevanje širjenja ITV pri izvajanju posegov na vodnih in priobalnih zemljiščih treba upoštevati naslednje splošne smernice:

- Zemeljska dela je treba omejiti na čim manjšo površino. Če je na primer prisotno prekomerno zaplavljanje struge in je potrebna odstranitev naplavin, se le-te skušajo prednostno premeščati z izvedbo usmerjevalnih objektov, ki vzpodbudijo premeščanje, sicer se naplavine odstranjujejo le lokalno, na mestih, kjer je to najbolj problematično, in ne zvezno po celotni širini struge.
- Pri načrtovanju ureditev se je treba izogibati prekomernim gradbenim posegom (npr. prekomernim širitvam profilov, (pre)obsežnim obrežnim zavarovanjem, prekomerni odstranitvi obrežne vegetacije, idr.), saj s tem povečujemo možnost širjenja ITV na nove lokacije.
- Preprečiti je treba morebitni prenos ITV z zemljino, tako da se zemljine (predvsem okužene z ITV), na delovišče ne vnaša od drugod. Pri izvedbi zemeljskih del kot so humiziranje, planiranje terena, nasutja materiala in druga zemeljska dela je treba natančno preveriti izvor zemljine in se prepričati, da ni bila pripeljana z deponije ali kakšne druge lokacije, kjer so prisotne ITV. Za ta namen se uporabi poseben certifikat oziroma potrdilo dobavitelja, da zemljina ne vsebuje delov rastlin, koreninskega sistema oziroma semen ITV.
- Preprečiti je treba tudi morebitni vnos ITV na območje gradbišča s stroji in orodjem, tako da se jih pred izvajanjem del očisti oz. odstrani vidne ostanke ITV (npr. čiščenje strojev z metlo, lopato ali drugim orodjem). Prav tako je treba očistiti delovne stroje oziroma prevozna sredstva po izvedbi del, še zlasti moramo biti pozorni na material, ki se lahko nabere na kolesih ter med gosenicami delovnih strojev.
- Med izvajanjem gradbenih del je treba preprečiti izkope zemljine na rastiščih ITV - izvajamo jih samo v nujnih primerih. Izkopana zemlja s koreniki tujerodnih vrst dresnikov ali semeni ambrozije in žlezave nedotike je lahko vir novih okužb in je ne prenašamo na druge lokacije, ampak jo uporabimo na lokaciji, kjer je bila izkopana. Višek zemljine naj se deponira blizu mesta izkopa (Papež, 2013).
- Zagotoviti je treba ustrezno obdelavo materiala okuženega z ITV (ZRSVN, 2020).
- Med transportom odstranjenih naplavin, zemljine in drugih materialov na deponijo je treba upoštevati vse varnostne ukrepe, da se prepreči širjenje ITV na nove lokacije. Količina materiala ne sme presežati kapacitete tovornih vozil oziroma delci le-te ne smejo zapuščati tovornega vozila (Pintar, 2017). Zemljina pred transportom na novo lokacijo se naj prekrije s ponjavo, ki preprečuje raztresanje zemljine z vozila med vožnjo ter odnašanje materiala z vetrom ali pa se material (predvsem odkos oz. nadzemni del) transportira v velikih, t.i. »big bag« vrečah. Kot dodaten ukrep za preprečevanja odnašanje delcev zemljine z vetrom priporočamo tudi vlaženje vrhnje plasti zemljine.
- Po končanih gradbenih delih se poškodovane površine ustrezno sanirajo z vzpostavitvijo obrežne zarasti oz. zasaditvijo z avtohtonimi lokalno prisotnimi vrstami dreves in grmov, pri čemer je treba stanje po izvedbi posega spremljati in odstraniti ITV, v kolikor se pojavijo. Seznam avtohtonih drevesnih in grmovnih vrst primernih za izvedbo zasaditev na vodnih in priobalnih zemljiščih je razviden iz Dodatka 1 k Prilogi 7.

Nenamerno širjenje ITV s pomočjo gradbenih strojev, oziroma zemljine z ostanki dresnika in drugih tujerodnih vrst je eden od pomembnih načinov širjenja ITV, kar dokazujejo rastišča na lokacijah gradbišč, deponij gradbenega materiala, ind. Osnova za morebitno ugotovitev načina širjenja je predhodno evidentiranje rastišč ITV na območju predvidenih gradbenih posegov ter redno spremljanje (monitoring) tega območja. Pri tem moramo upoštevati tudi možnost, da se lahko ITV naselijo tudi z deli rastlin ali koreniki oziroma semeni, ki jih je vodni tok prinesel z rastišč gorvodno ali pa zaradi nedovoljenega odlaganja odpadkov.

III. Podrobnejše usmeritve za posamezne tipe posegov na območju vodnih in priobalnih zemljišč

V nadaljevanju so podane podrobnejše usmeritve za posamezne tipe posegov kot so košnja na območju vodnih in priobalnih zemljišč, čiščenje prodnih zadrževalnikov, odstranjevanje prekomerno odloženih naplavin iz strug vodotokov ter druga gradbena dela, ki so potrebna za zagotavljanje stabilnosti strug, vzdrževanja in sanacije vodnogospodarskih objektov ter zagotavljanja pretočnosti struge oziroma varstva pred poplavami. Posebno pozornost je treba posvetiti nenamernemu širjenju tujerodnih vrst dresnikov (*Fallopia japonica*, *Fallopia x bohemica*, *Fallopia sachalinensis*), predvsem zaradi njihove zmožnosti regeneracije, saj se lahko rastline ponovno razrastejo že iz majhnih delov korenin in stebel. Pri ambroziji (*Ambrosia artemisiifolia*) in žlezavi nedotiki (*Impatiens glandulifera*) obstaja manjša možnost prenosa na nove lokacije, ker se rastline lahko prenašajo samo s pomočjo semen.

1. Košnja na območju vodnih in priobalnih zemljišč

Košnja brežin na urejenih, reguliranih odsekih je ukrep, ki preprečuje prekomerno zarast brežin ter tako zagotavlja ustrezno prevodnost struge in varstvo pred poplavami. Na reguliranih odsekih, brez obrežne zarasti so pogosto prisotne ITV, zato moramo biti med izvajanjem košnje še posebej previdni, da jih ne širimo na nove lokacije.

Pri košnji na brežinah vodotokov ali visokovodnih zemeljskih nasipih, kjer so prisotne tujerodne vrste dresnika moramo zagotoviti gladek rez, ki rastlin ne cefra. Prav tako nadzemskih delov dresnika ne mulčimo in drobimo na manjše koščke.

Pri košnji ob vodotokih je treba poskrbeti, da pokošena stebela tujerodnih vrst dresnikov ne padajo v vodo, saj jih vodni tok odnaša dolvodno, kjer se lahko ponovno ukoreninijo in tvorijo nove sestoje.

Po vsaki košnji je treba posebno pozornost posvetiti ravnanju z ostanki pokošenih tujerodnih vrst dresnikov. Neustrezno odlaganje oziroma nenadzorovano puščanje na brežinah vodotokov lahko povzroči širjenje dresnika na nova rastišča (Papež, 2013). Pri deponiranju na lokaciji odstranitve je treba poskrbeti, da pokošeni ostanki dresnika ne pridejo v stik s tlemi ali vodo (skladiščenje na nepropustni foliji), ker se lahko ukoreninijo. Pokošene rastline ne smemo deponirati na poplavnih območjih, kjer jih lahko visoke vode prenesejo na nove lokacije. Prav tako moramo preprečiti raznašanje pokošenih del rastlin z vetrom.

Odstranjenih svežih nadzemnih poganjkov dresnika ne odlagamo na kompost ali v zabojnik za organske odpadke, ampak se jih odpelje v obdelavo na ustrezno komunalno deponijo (npr. sežig, kompostiranje itd.) (ZRSVN, 2023).

Stroje in orodja, ki jih uporabljamo pri košnji na območjih, kjer so prisotna rastišča tujerodnih vrst dresnikov, je treba očistiti vseh delov rastlin, da preprečimo njihovo prenašanje na nove lokacije. Pri košnji na območjih, kjer so prisotna rastišča ambrozije in žlezave nedotike je potrebno izvajati ukrepe za preprečevanje širjenja v primeru, če košnjo izvajamo v času tvorbe semen. V tem primeru je treba stroje in orodja, ki jih uporabljamo pri košnji očistiti, da preprečimo širjenje semen na nove lokacije (Buttenschon in sod., 2009).

2. Čiščenje prodnih zadrževalnikov

Invazivne tujerodne vrste se pogosto širijo z zemljino oziroma drugimi materiali (pesek, prod), ki vsebujejo dele korenin dresnikov oziroma semena ambrozije in žlezave nedotike. Zato je treba posebno pozornost posvetiti izvedbi gradbenih del pri čiščenju prodnih zadrževalnikov ter odstranjevanju prekomerno odloženih naplavin v strugah vodotokov, če opazimo prisotnost ITV (rastišča ob zadrževalnikih plavin, na prodiščih v strugi, ind.).

Material, ki ga odstranimo iz zadrževalnikov plavin ali strug vodotokov, kjer so prisotne ITV, odpeljemo na ustrezno deponijo. Izkopanega materiala ne uporabljamo na drugih lokacijah, ga ne razprostiramo ter ga ne dodajmo oziroma mešamo z drugimi materiali, ki jih uporabljamo pri izvajanju gradbenih del (nasutja materiala, planiranje zemljišč, ureditev poti, ind.).

Dela pri odstranjevanju zaplavljkov in prekomerno odloženih naplavin opravljamo s predhodno očiščenimi stroji, da se prepreči morebitni vnos ITV na ta območja. Stroje in orodja, ki jih uporabljamo pri izvajanju del, kjer so prisotna rastišča tujerodnih vrst dresnikov, je treba očistiti vseh delov rastlin, da preprečimo njihovo prenašanje na nove lokacije.

Na območjih, kjer so prisotna rastišča ambrozije in žlezave nedotike je potrebno izvajati ukrepe za preprečevanje širjenja v primeru, če dela izvajamo v času tvorbe semen.

3. Izvajanje gradbenih del na območju vodnih in priobalnih zemljišč

Gradbena dela na območju vodnih in priobalnih zemljišč se izvajajo zaradi sanacije poškodovanih obrežnih zavarovanj, pragov in drugih objektov vodne infrastrukture v okviru rednih vzdrževalnih del ter ob investicijah kot so regulacije vodotokov, izgradnja jezov, suhih zadrževalnikov, ind. Če so na območjih predvidenih gradbenih posegov prisotne ITV obstaja verjetnost, da se prenesejo na nove lokacije s pomočjo zemljine, delovnih strojev, orodij in transportnih sredstev, ki jih uporabljamo med izvajanjem gradbenih del.

Pred izvedbo gradbenih posegov, že v fazi načrtovanja, se natančno pregleda območje in evidentira morebitna rastišča ITV ter kartira lokacije sestojev. Evidentirati je treba tudi območje gorvodno in dolvodno od lokacije predvidenega posega, zaradi možnosti naselitve ITV po izvedenih delih (prenašanje delov rastlin in semen z vodnim tokom). Kartografski prikaz rastišč predstavlja osnovo za načrtovanje in izvajanje ustreznih preventivnih ukrepov.

Če se rastišča ITV nahajajo neposredno na lokaciji predvidenih gradbenih posegov jih je potrebno predhodno odstraniti. Pri tem je treba izvesti vse ukrepe za preprečevanje širjenja ITV na nove lokacije.

Rastišča tujerodnih vrst dresnikov in drugih ITV, ki so prisotna na lokaciji predvidenega gradbenega posega in jih ne odstranimo, ustrezno omejimo (preprečimo dostop) in označimo (na primer »Rastišče japonskega dresnika - prepovedan pristop zaradi nevarnosti širjenja na nove lokacije«). Pri postavitvi ograje moramo upoštevati tudi ustrezen odmik od rastišča, saj se koreninski sistem japonskega dresnika lahko razširi tudi do 7 m stran od rastline, podobno pa velja tudi za žlezavo nedotiko, ki lahko odvrže semena daleč stran od rastline.

Gradbiščna pot mora biti organizirana tako, da vozila (tovorna ali katera druga) ne pridejo v stik z materialom izkopa, kjer so lahko prisotne ITV. To velja tako za območje lokacije izkopa, za območja začasnih deponij materiala na lokaciji izkopa, kot tudi za območje trajnih deponij (Pintar, 2017). Prav tako moramo preprečiti, da bi težki gradbeni stroji (bagri, transportna vozila, itd.) prečkali območja, kjer so lahko prisotne ITV.

Če zemljine ne moremo deponirati na lokaciji odstranitve, jo je potrebno odpeljati na ustrezno deponijo, pri tem pa je treba upoštevati vse varnostne ukrepe, da se prepreči širjenje ITV na nove lokacije med prevozom.

Za namen preprečevanja naselitve in širjenja ITV se v sklopu gradbenih posegov oz. takoj po izvedbi gradbenih posegov na vodnih in priobalnih izvede sanacija brežin z zasaditvijo z avtohtonimi lokalno značilnimi grmovnimi in drevesnimi vrstami. Vrstna sestava sadik grmov in dreves se določi na podlagi vrstne sestave obrežne zarasti na istem vodotoku gorvodno oz. dolvodno od posega. Seznam avtohtonih drevesnih in grmovnih vrst primernih za izvedbo zasaditev na vodnih in priobalnih zemljiščih je razviden iz Dodatka 1 k Prilogi 7.

Po izvedenih delih naj se pripravi poročilo o izvedenih ukrepih za preprečevanje širjenja ITV med izvajanjem del. V poročilu je treba navesti in dokumentirati vse postopke od evidentiranja in kartiranja rastišč do postopkov čiščenja delovnih strojev. Posebno pozornost pa je treba posvetiti ravnanju z zemljino, ki vsebuje dele in semena ITV. Poročilo bo lahko služilo kot prikaz stanja pred izvedbo del.

4. Monitoring po izvedenih delih

Vsaj dve leti po zaključku del se izvaja monitoring območij, kjer so bila izvedena gradbena dela. Če opazimo, da so se pojavili poganjki dresnika oziroma drugih ITV jih je treba prednostno odstraniti, da preprečimo širjenje ITV z vodnim tokom dolvodno. Stroške izvajanja monitoringa in izdelave poročila je potrebno vključiti v med stroške izvedbe del.

IV. Viri

Buttenschon, R. M., Waldispuhl, S., Bohren, C., Simončič, P., Lešnik, M., Leskovšek, S., 2009. Navodila za zatiranje in preprečevanje širjenja pelinolistne ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia*). https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/UVHVVR/Zdravje-rastlin/Skodljivi-organizmi-rastlin/Ambrozija/Ambrozija_navodila_EUPHRESKO.pdf [junij 2024]

MNVP, 2023. Invazivne tujerodne vrste rastlin in živali.

Dostopno:

<https://www.gov.si teme/invazivne-tujerodne-vrste-rastlin-in-zivali/> [junij 2024]

Pintar, M., 2017. Ravnanje z zemljino, v kateri je prisoten japonski dresnik pri odlaganju na lokaciji bivše gramoznice Gameljne za vzhodni del ŠG - 471. Končno poročilo. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Ljubljana

Papež, J., 2013. Problematičnost japonskega dresnika z vidika varstva pred škodljivim delovanjem voda. Tujerodne vrste-stanje, vplivi in odzivi. Zbornik razširjenih povzetkov simpozija, Ljubljana, p. 34-37.

ZRSVN, 2020. Ravnanje z ostanki invazivnih tujerodnih rastlin. Strokovno mnenje na podlagi študija literature.

Dostopno:

<https://zrsvn-varstvonarave.si/wp-content/uploads/2020/08/Ravnanje-z-ostanki-ITR-kon%C4%8Dna.pdf> [junij 2024]

ZRSVN, 2021. Splošne naravovarstvene smernice za urejanje prostora, p. 26.

Dostopno:

https://zrsvn-varstvonarave.si/wp-content/uploads/2021/03/Splo%C5%A1ne-naravovarstvene-smernice-za-urejanje-prostora_.pdf [junij 2024]

ZRSVN, 2023. Usmeritve za odstranjevanje in obvladovanje v Sloveniji prisotnih invazivnih tujerodnih rastlin, ki zadevajo unijo, na vodnih in priobalnih zemljiščih

DODATEK 1

Seznam avtohtonih drevesnih in grmovnih vrst primernih za izvedbo zasaditev na vodnih in priobalnih zemljiščih*

- 1) Črna jelša (*Alnus glutinosa*)
- 2) Vrste avtohtonih vrb (*Salix* spp)
npr. iva (*Salix caprea*), bela vrba (*Salix alba*), siva vrba (*Salix eleagnos*), krhka vrba (*Salix fragilis*), rdeča vrba (*Salix purpurea*), mandljasta vrba (*Salix triandra*), beka (*Salix viminalis*)
- 3) Črni bezeg (*Sambucus nigra*)
- 4) Rdeči dren (*Cornus sanguinea*)
- 5) Brogovita (*Viburnum opulus*)
- 6) Dobrovita (*Viburnum lantana*)
- 7) Leska (*Corylus avellana*)
- 8) Trdoleska (*Euonymus europaea*)
- 9) Enovrati glog (*Crataegus monogyna*)
- 10) Navadni glog (*Crataegus laevigata*)
- 11) Črni trn (*Prunus spinosa*)
- 12) Maklen (*Acer campestre*)
- 13) Beli gaber (*Carpinus betulus*)
- 14) Čremsa (*Prunus padus*)

* možne so tudi druge avtohtone grmovne in drevesne vrste, kar se preveri s pregledom bližnjih naravnih oz. zelo malo spremenjenih in malo spremenjenih odsekov s strani usposobljene osebe (npr. biolog, gozdar).

Sadike naj se zagotovijo v preverjenih gozdarskih drevesnicah s strani Gozdarskega inštituta Slovenije in Inšpekcije za gozdarstvo.

Značilnosti sadik naj bodo naslednje: močan koreninski sistem (praviloma presajane sadike), starost vsaj 1 - 2 let , oz. višina 150 -200 cm (drevesa). Manjše listopadne grmovnice morajo biti z vsaj 3 močnimi, normalno razvitimi poganjki, višine vsaj 40 – 60 cm.